

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 April 1878, kl. 11 f. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i § 87 Regeringsformen och § 42 Riksdagsordningen.

Uti en i Andra Kammaren väckt, till Konstitutions-Utskottet hänvisad motion, N:o 153, har Herr *Carl Ifvarsson* anført: att under en tid, då, såsom nu vore förhållandet, ombildningen af landets försvarsväsende stode på dagordningen, borde det väl icke anses opåkalladt, om uppmärksamheten mera än vanligt fästes vid dit hörande ämnen; att krigslagstiftningen måste intaga ett mera framstående rum bland viktiga ärenden i den mån, anspråken på alla krigsdugliga medborgare blefve, i fråga om landets försvar, större; att fördenskull äfven en särskild motion blifvit väckt om revision af krigslagarne; att det dock icke vore nog, om krigslagarne komme att undergå en revision uti angifvet syfte, utan att det torde vare nödigt, att denna revision både verkställdes med all möjlig omsorg och vunne betryggande fasthet; att i detta hänseende rikets grundlagar vore synbarligen ofullständiga, ty man sökte i dem förgäfvos efter ett bestämdt stadgande om, huru med denna lagstiftning borde förhållas, åtminstone för så vidt den afsåge män inom krigsstaten; att denna lagstiftning svärligen kunde anses vara öfverlemnad åt konungamakten ensam, om ock denna makt hittills tagit frågan om hand; att det emellertid vore af tid och omständigheter påkalladt, både att Riksdagen deltog i krigslagstiftningen och att denna lagstiftning betryggades af Konungs och Riksdags gemensamma beslut på sätt om allmän civil- och kriminallag vore stadgadt; att det skäl, som numera talade högt för en sådan åtgärd,

knappast behöfde omförmälas, enär det nemligen icke allenast vore väl bekant, att värnplikten redan vore utsträckt till landets alla vapenföra män inom en viss ålder, utan äfven allmänt känt, att denna värnpligt nu ifrågasattes i vida högre grad och för flera åldersklasser än förut; att häraf följde, att krigslagarne redan hade och än vidare torde gifvas en mycket större och allännare tillämpning än förr; att de således måste, i den mån värnplikten utvidgades, få en deremot svarande betydelse, hvilken icke gerna kunde tillmätas mindre inflytande på samhället eller vara af mindre vikt än den, som fästes vid annan kriminallag, hvaraf ock torde följa, att de såsom sådan lag borde behandlas; samt att motionären förestälde sig, att det ändamål, som af honom åsyftades, skulle kunna vinnas genom tvänne enkla förändringar i grundlagarne, nemligen, att början af 87 § Regeringsformen finge denna förändrade lydelse: *Riksdagen eger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil-, kriminal- och krigslag etc.* samt att slutet af 42 § Riksdagsordningen komme att lyda så: *börande under civil- och kriminallag äfven förstås krigslagar och författningar rörande krigsväsendet*; men att, derest Konstitutions-Utskottet skulle finna nyssnämnda redaktionsförslag mindre lämpligt, Utskottet då, under förutsättning att syftmålet ej underkändes, ville framlägga ett ändamålsenligare redaktionsförslag; och har motionären sålunda slutligen hemställt

att Riksdagen måtte till grundlagsenlig behandling för sin del antaga sådana förändringar i Regeringsformen och Riksdagsordningen, att det måtte blifva tydligt, att Konungens och Riksdagens sammanstående beslut, på sätt om allmän civil- och kriminallag vore stadgadt, erfordrades för stiftande, ändring eller upphäfvande af krigslag.

Fråga om krigslags hänförande till allmän lag förekom redan vid grundläggandet af vårt nuvarande statsskick. Sedan nemligen vid 1809 års riksdag ett af Konstitutions-Utskottet med memorial den 5 Augusti samma år till Rikets Ständer öfverlemnadt förslag till Riksdagsordning blifvit till Utskottet återförvisadt, afgaf Utskottet, i anledning af de från Riksständen inkomna anmärkningar vid förslaget, under den 6 näst påföljande Oktober förnyadt utlåtande, deri, enär beträffande § 33 af nämnda grundlagsförslag, i hvad det innefattade stadgande derom, att under civil- och kriminallag borde äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som egde tillämpning till medborgare utom krigsstaten, hos Ridderkapet och Adeln anmärkts, att med utsträckning till medborgare i allmänhet måtte under civil- och kriminallag förstås

alla delar af krigslagar och författningar, som rörde krigsväsendet, Utskottet förklarade, att Konungen, såsom högste befälhafvare för krigsväsendet, syntes berättigad att ensam vara lagstiftare i allt det, som egentligen rörde krigsdisciplinen samt exercitie- och kommando-mål. Uti den sedermera af Konungen och Rikets Ständer den 10 Februari 1810 fastställda riksdagsordningen finnes också lydelsen af nyssnämnda § uti nu i fråga varande del affattad i ordagrann öfverensstämmelse med Utskottets först afgifna förslag och sådan den ännu med en oväsentlig förändring förekommer i § 42 mom. 1 af nu gällande riksdagsordning. Någon tvëkan, om och huruvida Konungen må anses vara berättigad att, med ofvan angifna undantag, ensam stifta lag för krigsmakten kan sålunda icke hafva stöd i hvad grundlagen i detta afseende innehåller; men äfven andra bevis i fråga härom kunna anföras. Uti den af Rikets år 1812 församlade Ständer, till svar å Kongl. Maj:ts proposition om en förändring i utskrifningssättet af det fastställda förstärkningsmanskaper, den 23 Maj aflåtna skrifvelse anføres — efter förklarande, att Ständerna gäfvo sitt bifall till sagda proposition med vissa angifna »närmare bestämningar och obetydliga förändringar» — att, då Ständerna under detta ämnes pröfning funnit ett ganska nära sammanhang mellan det allmänna af denna beväringssinrättning och de reglementariska författningar, hvilka endast måste vara Kongl. Maj:ts höga rätt att bestämma och utfärda, Rikets Ständer velat begagna sin rätt att i afseende på dem inför Kongl. Maj:t yttra sina underdåniga önsknings; och att Ständerna, vid öfverlemnandet af deras öfver hufvudsaken fattade beslut, derjemte underdånigt förbehöllo sig, att dessa sina önsknings framdeles få afgifva, ej såsom vilkor för ett redan fattadt hufvudbeslut, men i hopp, att Kongl. Maj:t derpå täcktes göra det nådiga afseende, som inrättningens natur och tidens omständigheter medgäfve. Dessa önsknings uttalades sedermera uti en den 3 Juli nämnda år till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse, deri framställes den anhållan, bland annat, att Kongl. Maj:t täcktes genom bestämd lag föreskrifva, att beväringssmanskaper ej i och för fel i tjensten, eller utan föregången laglig dom, måtte kunna bestraffas med nesliga eller kroppsstraff af hvad beskaffenhet som helst, och ej underkastas andra militäriska bestraffningar än arrest, kassation och dödsstraff; — och Kongl. Maj:ts beslut på nyssberörda anhållan meddelades uti § 18 af den i anledning af Ständernas ofvan omförmälda tvänne skrivelser den 27 Oktober 1812 utfärdade kungörelsen om utskrifningssättet och inrättningen af allmänna beväringssmanskaper, hvilken paragraf lydde som följer: »Beväringssmanskaper skall, sedan det till tjenst blifvit uppådadt, vara underkastadt samma lydriad och skyldigheter, som älig-

ga Vår öfriga krigsmagt, enligt författningar och krigsartiklarne, efter hvilka äfven förbrytelser deremot komma att straffas; och äre Vi sinnade att, i anseende till de i nämnde artiklar hittills fastställda bestraffningar, med första vidtagna de ändringar och jemkningar, som med tidehvarfvets lynne och en nödig krigsdiscipline äro förenlige.» Kongl. Maj:t har ock sedermera, utan någon medverkan från nationalrepresentationens sida, tid efter annan utfärdat till denna lagstiftningsgren hörande författningar, till exempel hvarpå och för undvikande af en vidlyftigare redogörelse härom endast torde böra åberopas Kongl. förordningen den 29 Mars 1859 angående förmanskap och extra judiciel bestraffningsrätt vid krigsmakten samt de under den 11 Juni 1868 gifna strafflag och disciplinstadga för krigsmakten äfvensom Kongl. förordningarne om krigsdomstolar och rättegången derstädes samt om införande af de nya krigslagarne och hvad i afseende derpå iakttagas skall; och då, såvidt Utskottet har sig bekant, Konungens befogenhet att ensam utöfva lagstiftningsmyndigheten i detta ämne allt hittills under den ofvan antydda tidrymden från 1809 icke blifvit ifrågasatt hvarken inom Konstitutions-Utskottet eller hos Rikets Ständer eller Riksdagen, lærer ostridigt få antagas, att nationalrepresentationen ansett denna myndighet ligga inom området af de lagar och författningar, hvilka afses i § 89 af Regeringsformen.

Men om än Konungens berörda myndighet måste ur konstitutionel synpunkt anses vara otvetydig och klar, saknas dock icke anledning att Kongl. Maj:t sjelf funnit denna myndighet böra i visst hänseende gifvas någon inskränkning. Den uti 1812 års ofvan åberopade kungörelse § 18 gifna antydan om Kongl. Maj:ts afsigt att i fråga om de i krigsartiklarne fastställda bestraffningar medgifva ändringar och jemkningar ledde visserligen icke till någon särskild undantagslagstiftning i detta hänseende till förmån för allmänna beväringen, enär nämnde § uti Kongl. kungörelsen den 13 Februari 1849 angående ändringar och tillägg i nyssberörda Förordning af 1812 endast innefattar den afvikelse från paragrafens ursprungliga lydelse, att beväringens manskapet skulle till iakttagande af de angifna skyldigheterna vara förbundet intill dess detsamma, från mötes- till samlingsplatserna återfördt, blefve derifrån af vederbörande befäl hemförlofvadt; men Kongl. kungörelsen, angående den allmänna beväringen, den 13 November 1860, som i § 31 mom. 1 innehåller ett med det nyss anförda hufvudsakligen lika stadgande, är i sin helhet tillkommen under Rikets Ständers medverkan, och en sådan är äfven förutsatt i de af Kongl. Maj:t under senare åren till Riksdagen afgifna förslag till lag om den allmänna värnpligten, hvilka förslag äfven innefattat stadgande angående värnpligtigs skyldighet att vara underkastad de i krigs-

lag gifna bestämmelser, i afseende hvarå Utskottet får åberopa Kongl. propositionerna den 26 Januari 1871, § 15, den 22 Augusti samma år, § 20, samt den 16 Januari 1875, § 25, och den 8 Januari 1877, § 24.

Vid handläggningen af detta synnerligen grannlaga ärende har Utskottet ansett sig icke tillhöra att företaga någon pröfning, om den Svenska krigslagstiftningen i sitt nu varande skick motsvarar tidens fordringar, eller om densamma bör undergå några förändringar af större eller mindre omfattning. Icke heller har Utskottet trott sig böra ingå i någon undersökning, om, under förutsättning, att sådana förändringar vore önskvärda eller behöfliga, dessa kunde lättare eller med mindre omgång åstadkommas derigenom, att denna lagstiftning fortfarande, som hittills, vore Kongl. Maj:t uteslutande förbehållen, och att Riksdagen sålunda icke skulle kunna på densamma utöfva någon annan inverkan än genom framförandet af föreställningar och önskningsar i enlighet med förut åberopade § 89 af Regeringsformen. Utskottet har därför funnit sig böra betrakta den förevarande frågan endast ur ren konstitutionel synpunkt och att derifrån söka komma till insigt, om en grundlagsförändring i den uti motionen angifna riktning vore nödig eller nyttig eller möjlig att verkställa. Härvid läser i främsta rummet icke uteblifva den invändningen, att genom godkännande af den föreslagna förändringen Konungens i grundlagen bestämda lagstiftningsmyndighet skulle, utan någon af frågans egen beskaffenhet härledd nödvändighet, komma att lida en inskränkning, som utur allmänna politiska synpunkter icke vore tillräddlig eller borde vidtagas. Utskottet kan icke finna en sådan invändning ega giltighet, enär, enligt Utskottets förmenande, konungamaktens styrka samt regeringens ställning och förhållande till nationalrepresentationen väl icke läser kunna antagas vara beroende af Konungens rätt att utan Riksdagens medverkan utfärda vissa lagar och författningar, utan måste vara att söka i den enighet och kraft, hvarmed regeringen förmår att gent emot representationen göra sina åsikter gällande till befordrande af statens allmänna ändamål. Då Utskottet sålunda icke kunnat finna, att bifall till motionen skulle föranleda någon obehörig inskränkning af Konungens lagstiftningsmyndighet, har det synts Utskottet å andra sidan icke kunna förnekas, att i samma mån denna myndighet är utsträckt, i samma mån måste ock Konungen eller regeringen vara underkastad ett ansvar för densammans utöfvande, hvilket särdeles i vissa fall måste göra regeringsbördan synnerligen tung, och från hvilket högsta makten sjelf gerna torde vilja befrias.

Om man åter, oberoende af hvarje annan hänsyn, betraktar frågan i och för sig, läser väl böra medgifvas, att uppfattningen af krigareyrket

numera är väsentligen olik den, som var rådande vid den tidpunkt, då nu gällande regeringsform tillkom, och som väl föga, om ens något, skilde sig från det allmänna uppfattningssättet i detta afseende under en derförinnan förfluten tidrymd. Att Konungen, i sin egenskap af högste befälhafvare öfver rikets krigsmakt, skulle ega att ensam besluta i allt, som rörde krigsväsendet, låg så till sägandes i sakens natur och hade dessutom sin förklaringsgrund i landets tillstånd vid den tidpunkten och de politiska förhållandena öfver hufvud. I fråga om befålet öfver och disciplinen hos en yrkesarmé måste företrädesvis behovet af omedelbar enhet och snabbt verkande kraft göra sig gällande, och med hänsyn dertill låter icke gerna tänka sig, att utöfvandet af krigslagsstiftningen skall vara bundet af de former och den tidsutdrägt, som äro oundvikliga vid stiftandet af allmän lag. Annorlunda ställer sig frågan, då fosterlandets försvar antages böra hafva sitt hufvudsakliga stöd i grundsatsen af hvarje medborgares skyldighet att deltaga i detta försvar och att, i följd deraf, underkasta sig de uppoffringar, som från fullgörandet af en sådan skyldighet äro oskiljaktiga. Insigten om denna skyldighet och villigheten att göra dessa uppoffringar samt den deraf beroende krigslydnaden måste hvila på andra förutsättningar och grunder än dem, från hvilka krigslagstiftaren under andra förhållanden utgått. Krigslagarne få, utur nyss antydda synpunkt fattade, en väsentligen olika vikt och betydelse; och för dem, hvilka hafva det lika hedrande, som ansvarsfulla uppdraget att representera det svenska folket, kan det icke heller vara likgiltigt, om de på dessa lagars stiftande ega eller icke ega annat inflytande, än det, som kan göra sig gällande genom att till Kongl. Maj:t frambara föreställningar och önskningsar. Utur den angifna synpunkten lærer väl också böra medgifvas, att krigslagstiftningen icke kan tillmätas en ställning, underordnad den allmänna, af Konung och Riksdag samfäldt beroende lagstiftningen. Utskottet kan sålunda icke tveka att i hufvudsak förorda motionen, och för denna sin mening hemtar Utskottet ytterligare stöd af den omständigheten, att, på sätt Utskottet i det föregående tillåtit sig erinra, Kongl. Maj:t allt ifrån 1859—1860 årens riksdag i sina representationen meddelade framställningar i ämnet uttalat den åsigt, att bevaringskyldigs eller värnpligtigs ställande under krigslag icke kunde ega rum utan Riksdagens samtycke.

Utom de af motionären ifrågasatta ändringar af vissa grundlagsparagrafer, har Utskottet funnit andra sådana, vid bifall till motionen, böra vidtagas. Utskottet har emellertid vid afgifvande af förslag i ämnet icke tilltrött sig, med någon förhoppning om framgång, kunna gifva någon bestämning om hvad med krigslag bör förstås. Utskottet har icke

heller funnit ett försök i sådan syftning vara påkalladt, enär grundlagarne ej mindre i fråga om krigslag, än afven i afseende å allmän civil- och kriminallag samt kyrkolag sakna hvarje sådan bestämning. Något behof deraf i förevarande fall torde icke heller vara för handen, i betraktande af, att de nu gällande krigslagarne äro, såsom sådana, tydligen angifna uti den sista af här ofvan återopade förordningar af den 11 Juni 1868. Att vissa delar af dessa fortfarande torde böra tillhöra den Konungen enligt § 89 af Regeringsformen tillkommande lagstiftningsmakt, synes Utskottet vara gifvet; men Utskottet föreställer sig, att, derest en grundlagsändring i den riktning, hvarom fråga nu är, kommer till stånd, antydde delar skola utan någon svårighet kunna utbrytas från dem, hvilka skola tillfalla Konungens och Riksdagens samfälda lagstiftningsområde.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med bifall till meranämnda motion, måtte antaga att hvila till ytterligare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändring af

Regeringsformen.

§ 53.

Nuvarande lydelse:

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa Utskott: ett Konstitutions-Utskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och yttranden deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granskade i Statsrådet förda protokoll; ett Stats-Utskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillnings-Utskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Banko-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt före-

Föreslagen lydelse:

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa Utskott: ett Konstitutions-Utskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och yttranden deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Stats-Utskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillnings-Utskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Banko-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om

skrifter om bankoförvaltningen gifva; samt ett Lag-Utskott, att utarbete de från Kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring.

Å Urtima riksdag etc.

bankoförvaltningen gifva; samt ett Lag-Utskott, att utarbete de från Kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal-, kyrko- och krigslagarnes förbättring.

Å Urtima riksdag etc.

§ 87.

Nuvarande lydelse:

1:o. Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta allmän civil- och kriminallag och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan Lag-Utskottet deröfver blifvit hördt, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till Konungen, som inhemte Statsrådets och Högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare Han oförhindrad att före nästföljande Riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konun-

Föreslagen lydelse:

1:o. Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta allmän civil- och kriminallag *samt krigslag* och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan Lag-Utskottet deröfver blifvit hördt, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till Konungen, som inhemte Statsrådets och Högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare Han oförhindrad att före nästföljande Riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konun-

gen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske Han Statsrådets och Högsta domstolens yttrande deröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen ege ock gemensamt etc.

gen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske Han Statsrådets och Högsta domstolens yttrande deröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen ege ock gemensamt etc.

§ 88.

Nuvarande lydelse:

Med förklaring öfver civil- och kriminal- samt kyrkolag förhålles som med sådan lags stiftande. De förklaringar, som, till svar på inkomna förfrågningar om lagens rätta mening, Konungen genom Dess Högsta domstol emellan riksdagarne gifver, kunna ogillas af först derefter sammanträdande Riksdag, så ock, om förklaring angår ämne, som till kyrkolag hörer, af det allmänna kyrkomöte, som efter förklaringens meddelande först hålles, och må dylika förklaringar, der de sålunda ogillade blifvit, ej längre gälla eller af domstolarna iakttagas och åberopas.

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 3 Saml. 8 Häft.

Föreslagen lydelse:

Med förklaring öfver civil-, kriminal- och kyrkolag samt krigslag förhålles som med sådan lags stiftande. De förklaringar, som, till svar på inkomna förfrågningar om lagens rätta mening, Konungen genom Dess Högsta domstol emellan riksdagarne gifver, kunna ogillas af först derefter sammanträdande Riksdag, så ock, om förklaring angår ämne, som till kyrkolag hörer, af det allmänna kyrkomöte, som efter förklaringens meddelande först hålles, och må dylika förklaringar, der de sålunda ogillade blifvit, ej längre gälla eller af domstolarna iakttagas och åberopas.

Riksdagsordningen.

§ 42.

Nuvarande lydelse:

1. Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utomkrigsstaten.

2. Utskottet skall etc.

Föreslagen lydelse:

1. Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag *samt krigslag*.

2. Utskottet skall etc.

Stockholm den 18 April 1878.

På Utskottets vägnar:

J. SJÖBERG.

Reservationer:

af Herrar *Hallenborg* och *von Möller*;

af Herr *von Ehrenheim*, med hvilken Herrar *Gahn*, *Burenstam*, *Hammarhjelm* och *Afzelius* instämt: »Ehuru jag icke vill bestrida att strafflagen för krigsmakten efter allmänna konstitutionella grunder tillhör båda statsmakternas lagstiftningsområde, har jag dock icke ansett mig böra deltaga i Utskottets förestående tillstyrkan, då en ensidig, till minskning af Konungens makt och befogenhet efter grundlagen ledande förändring icke synes mig utan särdeles bjudande skäl böra af Riksdagen påkallas. I praktiskt afseende anser jag förändringen af ingen betydenhet för det syfte, som med motionen tyckes vara afsedt. De framställningar

som Riksdagen kan komma att göra om förändringar i gällande strafflag för krigsmakten, möta otvifvelaktigt samma uppmärksamhet hos Konungen, ehvad de ske i form af önskingar eller i form af beslut, och all anledning saknas, att berörda strafflag skall af Konungen, med begagnande af hans lagstiftningsmakt, ändras i en rigtning, som strider emot den humanare uppfattning, som redan länge gjort sig gällande inom brottmålslagstiftningens alla områden och som Riksdagen säkerligen önskar fortfarande tillämpa äfven inom ifrågakvarande del deraf;»

af Herr *Bergius*: »Ehuru jag, lika med Utskottet, är af den mening, att en grundlagsförändring bör ske i det af motionären angifna syfte, kan jag likväl icke fullkomligt biträda det framlagda förslaget, hvilket synes mig gifva anledning till följande anmärkningar:

1:o att det af Utskottet begagnade uttrycket »*krigslag*» icke med tillräcklig bestämdhet utmärker hvilka författningar rörande krigsväsendet, som dermed böra förstås, och möjligtvis kan tolkas så vidsträckt, att det skulle komma att omfatta jemväl sådana reglementariska bestämmelser, hvilka icke lämpligen böra utgöra föremål för Riksdagens lagstiftning;

2:o att, då strafflagen och disciplinstadgan för krigsmakten samt förordningen om krigsdomstolar och rättegången derstädes den 11 Juni 1868 i den samma dag utfärdade promulgationslagen benämnas *krigslagar*, häraf torde följa att, enligt Utskottets redaktion, disciplinstadgan i sin helhet kommer att falla inom området för Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt, ehuru berörda stadga, enligt mitt förmenande, åtminstone till det väsentligaste angår frågor, derom, jemlikt de i vår statsförfattning för lagstiftningsrätten i allmänhet utstakade grunder, Konungen bör tillkomma att ensam besluta;

3:o att, enär under krig torde kunna inträffa förhållanden, hvilka göra det nödvändigt att utan dröjsmål vidtaga förändringar i krigslagarne, en föreskrift synes vara erforderlig, hvarigenom Konungen tillerkännes lagstiftningsrätt i förevarande ämne under krig.

Det har derföre synts mig som om den ifrågasatta förändringen bort närmare bestämmas och begränsas i enlighet med de af mig nu antydda grunder; hvilket jag trott kunna ske derigenom att i 87 § Rege- ringsformen stadgas, dels att till allmän kriminallag skola hänföras *strafflag och rättegångsordning för krigsmakten*, och dels att Konungen må under krig ensam utöfva lagstiftningsrätten i afseende å denna strafflag och rättegångsordning; och skulle i följd häraf sista punkten i 1 mom. af 42 § Riksdagsordningen, såsom obehöflig, uteslutas».

Herr *Odelberg* har anmält, att han ej närvarit i Utskottet, då ofvanstående beslut fattades.